

Mir ljudem, ki so dobre volje. Za nas to še ne velja. Mi ne smemo čakati, da nas reši božja previdnost ali da se volkovi, ki nas hočejo raztrgati, premene v krotka jagnjeta. Lam tudi velikonočni zvonovi ne smejo naznanjati miru, dasi smo dobre volje, nego nas morajo klicati na podvojeni najljutejši boj za svoj narodni obstanek, sicer se bodo kmalu glasovi velikonočnih zvonov razlegali samo nad našimi grobovi.

Pozdravljeni toraj lepi velikonočni prazniki, velikonočni zvonovi pa oznanjajte po vsi slovenski domovini, da treba sukati meč, in da moramo najprej izbojevati s svojo močjo popolno zmago, predno tudi mi zapojemo: Aleluja!

Deželni zbor kranjski.

III. seja dne 21. marca.

Poslanec Hribar je utemeljeval samostalni predlog, s katerim se pozivlje vlada, da izposluje zakon, s katerim se bodo olajšave, ki so določene za nove stavbe in prezidave v Ljubljani, podaljšale do 23. junija 1905.

O prošnji mlekarske zadruge v Trnovem je poročal poslanec Modic. Sklene se, prošnji v toliko ugoditi, da se obroki deželnega posojila ne prično vračevati letos, ampak prihodnje leto 1900.

Prošnji posestnika Frana Cerarja za podporo za napravo brodu čez Savo pri Kresnicah se ugoti ter se dovoli v ta namen 100 gld. (Poročevalec Modic).

Prošnji županstva Št. Rupert za podporo za napravo postaj za streljanje proti toči (poročevalec Povše) se ugoti ter dovoli v te namene kredita 700 gld.

Prošnja Janeza Bobek-a iz Kala za odpis bolniških oskrbovalnih stroškov za Marijo Požar se odkloni (poročevalec Murnik).

Prošnji sirot Marije in Ane Lušin za podaljšanje miloščine se je ugodilo. (Poročevalec Murnik).

Poročilo upravnega odseka glede razdružitve občine Turjak v samostojni občini Turjak in Rob se je odstavilo z dnevnega reda.

Prošnja okrajno-cestnega odbora Kranjskega za uvrstitev okrajne ceste Kropa-Tržič med deželne ceste. — Prošnja se izroči dnželnemu odboru v pozvedovanje in poročanje (poročevalec Šubic).

Glede prošnje Janeza Goličiča za uvrstitev mostu čez Soro pri Suhi med okrajno-cestne objekte se sklene, da se v tej stvari zasliši loški cestni odbor (poročevalec Šubic).

O ustnem poročilu upravnega odseka § 5. letnega poročila „občinske stvari“ poročal poslanec Jelovšek sledeče. Celo poročilo skrajšalo se je na samo 16 strani, iz kojih razvidimo, da najhujše z občinskimi dokladi na vse direktne davke je obremenjen okraj postojinski, v katerem plača 17 občin od 15 do 30 odstotkov, 10 občin od 31 do 40 odstotkov, 10 občin od 41 do 50 odstotkov, 2 občini od 51 do 60 odstotkov, 2 občini 61 do 70 odstotkov in 1 občina 71 do 80 odstotkov. Vrh tega pa plača še 17 občin 15- do 20odstotno naklado na vžit-

nino, 4 občine od 21 do 30 odstotkov in 1 občina od 31 do 40 odstotkov. Za postojinskim okrajem so potem najbolj obloženi z dokladami črnomaljski, kočevski, krški, logaški, kamniški, kranjski, radovljiški, litijski, novomeški in naposled ljubljanska okolica.

Največjo doklado imela je občina Gorjuša okraj Radovljica, namreč 100 odstotkov, in sicer 49 odstotkov za občinske in šolske potrebščine in 51 odstotkov pa za odkup tlake pri stavbi nove šole.

Vas Selsček občine Cerknica ima tudi nenavadno visoko doklado, namreč 91½ odstotkov, in sicer za občinske potrebe 7½ odstotka, za ubožni zaklad 7½ odstotkov, za šolske potrebščine 8½ odstotkov, za zgradbo farovža in cerkvene potrebe 20 odstotkov, za vzdrževanje sodnega poslopja 4 odstotke in za vodovod 40 odstotkov.

O točki letnega poročila o davkih je poročal poslanec Košak. — Pri tej zadevi se je oglasil poslanec Lenarčič ter omenjal, da je finančni urad dal premalo vere na položene fasije, ter da se je po posameznih komisijah za odmerjevanje osebne dohodarine premalo varovala uradna tajnost. — Poslanec Pfeifer je v daljšem govoru pojasnoval, da po nekaterih okrajih finančna oblastva niso pri določevanju osebne dohodarine ravnala se po besedah finančnega ministra, naj uradi s strankami postopajo blagohotno.

Politični pregled.

Kdaj se snide državni zbor? „Kreuzzeitung“ piše v soglasju s „Politiko“, da se snide drž. zbor v jeseni. Nagodbeni zakon se izda — o tem ni več nobenega dvoma — na temelju § 14. To bi se zgodilo, ako bi se nameravalo sklicati drž. zbor že prihodnji mesec. V jeseni se mora sklicati parlament. na vsak način že zaradi volitev v delegacije, ki se morajo sniti v jeseni, da se posvetujejo radi pomnoženik vojskinih stroškov. Začetna dela za skupni proračun so se šele sedaj začela, in novi vojskini budget še ni določen, ker vojni minister sam ne ve povedati, koliko bo treba dosedanji proračun zvišati.

O zasedanju češkega deželnega zbora. — Deželni zbor češki bo zboroval mnogo dalje, nego se je spočetka poročalo. Poroča se namreč iz dobropoučenih krogov, da bo trajalo zasedanje do 15. maja ali pa še dalje. Vlada je češkim poslancem dala zagotovilo, da ustreže njih želji. Vender pa v vsej tej dobi ni pričakovati kake resne politične razprave, razven morda pri razgovoru o deželnem proračunu. To kaže najpreje okolnost, da deželni maršal ni še postavil na dnevni red predloga poslanca Hagela, ki je zahteval, naj se izvoli poseben odsek, ki se bo posvetoval o cesarskem sporočilu; ravnotako se še ni obnovil jezikovni odsek v tem zasedanju. Nemški člani deželnega zbora se tudi sedaj ne udeležujejo deželnozbornih sej. V soboto je potekla osemdnevna doba, v kateri bi bil moral znova pozvati deželne poslance, naj pridejo v deželni zastop. Po preteku nadaljnjih štirinajst dni bi ti možje, ako se ne odzovejo povabilu, izgubili svoje poslaniške mandate. Toda deželni maršal iz kakoršnega koli uzroka ni hotel storiti tega in tudi ne bo, dokler tega ne zahteva kaka deželnozborna skupina. Ker se pa najbrže tudi to ne zgodi, bodo nemški poslanci še nadalje ohranili še mandate, akoravno ne izvršujejo poslaniške dolžnosti. Sodi se, da želi tako osrednja vlada, ki ne vidi rada, da bi se še bolj razburjali duhovi. Boji se končno tudi, da pridejo pri even-

tuvalnih volitvah na njih mesto v zastop večinoma sami radikalni kričarji. Deželni zbor bo toraj še nadalje zboroval brez njih in še dalje, kakor se je do sedaj mislilo. Iz tega je tudi razvidno, da se državni zbor ne snide zadnje dni aprila, marveč v najugodnejšem slučaju še le mesec pozneje.

V ogerskem državnem zboru je trgovinski minister naglašal, da najbolji pripomoček za razvoj obrti je širjenje strokovnega pouka. Zboljšati treba tudi kreditne razmere. — Gledé delavskega vprašanja je povdarjal, da se ima isto rešiti s tem, da se izpolnijo opravičene želje na polju humanitarnih naprav, kakor strokovna izobrazba, posredovanje dela in zavarovanje proti telesnim nesrečam. Zastopniki ogerskih sladkornih obrtnikov so posetili ogerskega trgovskega ministra, da ga opozorijo na sklep industrijske vlade glede zvišanja carine na sladkor. Trgovinski minister jih je zgotovil, da so že storjeni potrebni koraki v obrambo interesov industrije.

Poslanec dr. Engel o jezikovnem zakonu. — Po-vedali smo že, da so nemško-nacijonaini in liberalni krogi trdno prepričani, da v malo dneh zagleda dan novi jezikovni zakon, ki bo po njihovi volji. To trditev pa je na zborovanju meščanskega kluba minuli četrtek ovrigel poslanec dr. Engel, ki je rekel glede izdaje tega zakona, ali vsaj na to ne, da nas bo vlada presenetila; izjavila nam je namreč, da na sedanjem stanju jezikovnega vprašanja ne bo ničesar spremenila, ako ne v sporazumu z obema strankama; presenečenje od strani vlade bi bil toraj prestopak proti dani oblubi, za kar pa po mojem mnenju ni zmožen grof Thun. Prepričan sem vsled tega, da je vse neresnično, kar se je govorilo in pisalo o izdaji jezikovnega zakona. Mogoče je sicer, da skliče vlada konferenco obeh strank. V tem slučaju se udeležimo napovedane konference, seveda ne da bi vedeli, kaj nam vlada predloži, in ali se posvetovanja udeleže tudi Nemci. Izjaviti pa moramo še danes, da niti za las ne odstopimo od načel, ki jih je razvil v svoji oficijelni izjavi bivši ministerski predsednik baron Gautsch. Ne moremo si namreč misliti, da bi grof Thun drugače postopal proti nam, kakor je postopal nemški baron Gautsch.

Dr. Grabmayr izključen. — Veliki teroristični upliv nemških radikalcev se še prav nič ni zmanjšal. Vse, kar ne ugaja Wolfu, se mora umakniti. S 14 glasovi nemških nacjonalcev in 5 glasovi naprednjakov proti 13 glasom naprednjakov je bil izključen Grabmayr iz tirolskega dež. volilnega odbora. S tem so se nacjonanci maščevali za Grabmayerjev govor v Meranu, in završili hujskajočo agitacijo proti njemu. Bržčas bodo tedaj zapustili vsi veleposestniški člani omenjeni odbor. Značilno je, da so se naprednjaki razbili, ter jih je pet glasovalo proti Grabmayru. Grabmayr je jeden najodličnejših tirolskih poslancev. Ker pa je v Meranu ostr napadal nacjonalce ter priporočal naprednjakom, naj postopajo skupno s katoliško stranko, so ga Schönererjanci vrgli iz odbora. Dr. Grabmayr je pred glasovanjem naglašal, da bodo nemški veleposestniki slej kot pred člani državno-zborske opozicije, da pa smatrajo postopanje Schönererjancev za obstoj Avstrije in za čast Nemcev kvarno.

Razoroževanje. — Feldmaršallieutnant baron Sacken je izdal vzpričo bodoče razoroževalne konference v Hagu brošuro „Die Botschaft des Czars“, v kateri se peča z vprašanjem, kako in v koliko se more realizirati carjeva ideja. Sacken piše, da znašajo vojske Nemčije, Rusije in Francije po 3 do 4 milijone vojakov, vojska Avstro-Ogerske in Italije pa po 2 do 2½ milijona. Število vojaštva se je podeseterilo, vspeh modernega orožja z brezdimnim smodnikom pa se je podvajseteril ali celo potrideseteril. Kako naj se to izpolnjevanje, orožje in množenji vojsk konča? Nemčija se še vedno bahari s svojo zmagovitostjo, Francije je maščevanja želja, ruski general Dragomirov pa je izdelal in sestavil za svoje čete instrukcije, ki presegajo po svoji strasti in divjosti vse dosedanje in-

strukcije. Sacken je predlagal, naj se vojske reformirajo, in piše: Razoroževanja ni treba, pa tudi pomnoževanja čet in orožja ne. Pojem vojnostanja se naj odpravi. Vojska ostani povsod vedno jednaka, po številu naj so armade v miru in v vojni jednake. Velevlasti naj imajo vojske po 400.000 do 600.000 mož. S polovico tega si je privojevala Velika Britanija pol sveta? Ako pa bi 3 najmočnejše velevlasti obdržale vojske s 700.000 do 800.000 možmi, bi se tudi s tem zmanjšale njihove armade za 1/3. In že to je lep uspeh.

Naročena adresa. — Sultan je tudi spreten spletkar. Kot tak se je prvič skazal sedaj, ko je aranžiral spomenico načelnikov verskih družb v Macedoniji. Ti verski načelniki in načelniki grških in srbskih občin so poslali sultanu spomenico s katero se pritožujejo radi revolucionarstva macedonskega komiteja. Spomenica izjavlja, da je vseh nemirov kriv omenjeni komitè, da bi bil sicer v Macedoniji sam red in mir, ter zagotavljajo sultanu svoje vladanosti in hvaležnosti. Spomenica je nastala očitno vsled pritiska Turčije, kateri se omenjeni načelniki niso upali ustavljati, ali pa iz političnega mejsebojnega sovraštva mej posameznimi macedonskimi redovi. Bolgari in Srbi se sovražijo ter rujejo mej seboj za večji upliv. Vse kakor pa more ta adresa težnjam macedonskega komiteja veliko škodovati.

Volitve v bolgarsko sobranje. — V Bolgariji se že danes jako živahno pripravljajo na 7. maja vršče se volitve v sobranje. Vladna stranka je velika, a nezadostno organizirana; opozicijo tvorijo Cankovci, južnobolgarski Unionisti in Karavelovisti. Vladna stranka upa trdno na zmago. Sobranje se sestane v maju na kratko zasedanje, da se posvetuje o mejnih finančnih vprašanjih, ki so za ugled kneževine največje važnosti.

Porusena Finska. Finska je imela doslej precej samostojnosti v ustavi in vojaštvu, a vsled novih odredb Rusije je izgubila Finska svoj deželni zbor in svoj senat, finsko šolstvo in vojaštvo dobi strogi ruski značaj. Finski stanovi so so že 15. februarja obrnili z najvdanejšo prošnjo do carja, naj se Finski pusti svoboda; prošnja je bila odklonjena; tndi deputacija senata ni bila sprejeta. Te dni so zavrnilo deputacijo 500 najodličnejših Fincev, ki so prinesli carju baje s 523.000 podpisi. Na Finskem vlada splošna žalost, dame in gospodje v mestih hodijo v črnih žalnih oblekah.

Položaj na Filipinih. — Amerikancem se godi slabo. Niti tega ne vedo, kolika je nasprotna vojska, kakšne načrte ima in odkod dobiva provijant. Aguinaldo se izogiblje vsaki večji bitki na odprtem polju ter le z manjšimi napadi škoduje Amerikancem, katerih velike čete silno veljajo. Američanski konzul je izjavil, da pač ne upa doživeti konca sedanje vojne. Insurgentje spreminjajo svoje stališče vsak čas. Ameriški generali trdijo, da je ustašev 20—100.000 mož, ki imajo izvrstno orožje ter rabijo brezdimni smodnik. Zarote domačinov so na dnevnem redu; Američani ne zaupajo nikomur več. Vse Filipine so podobne sodu smodnika, okolo katerega gori. Američani so torej jako nervozni. Nasprotniki eneksije Filipinskih otokov sila napadajo Mac Kinleya in njega vlado. Vse kaže, da se bo Amerikancem na Filipinih godilo kakor Špancem na Kubi, da bodo imeli le velikanske denarne in človeške žrtve, a uspeha nobenega!

Kreta v denarnih stiskah. — Pod predsedstvom italijanskega zunanjega ministra Canevara so imeli poslaniki Anglije, Rusije in Francije v Rimu konferenco, na kateri se je razpravljala prošnja princa Jurija, da se mu dà kredit za novo posojilo. Konferenca je to prošnjo odklonila, pač pa sklenila, da se poskrbè sredstva, ki omogočijo krečanski vladi, da naime novo posojilo. Princ Jurij mora toraj čakati še le na omenjena sredstva; tudi njegovi prošnji, naj se pošlejo na Kreta italijanski pridčastniki, da organizirajo orožništvo, ni ugodila konferenca, ampak si je pridržal Canevaro pravico, da razmere šele preštudira.

Železnica preko Afrike. — Znani južno-afriški mogotec Cecil Rhodes je zasnoval v svoji glavi načrt, po katerem bi z železnico zvezal Kajiro v Egiptu s Kapstatom na skrajnem jugu Afrike. Sedaj išče po Evropi moralnih in denarnih podpor. „Times“ piše o tem načrtu: „Danes je še nemogoče z gotovostjo trditi, da bi ta železnica toliko koristila ko brzojav. A to je gotovo, da se brez železnice angleška posestva v srcu Afrike ne morejo razvijati. Ali pa je kdo slutil, ko so pričeli graditi kanadsko pacific-železnico, da bode odprla najbogatejšo žitnico severnih držav? Toda srednja Afrika ni rodovitna Kanada.“

Obrtnija.

Ohranitev rokodelstva.

(Dopis iz Nemčije.)

III.

Veliko težavo akciji, da se ohrani rokodelstvo, je značaj našega časa, kateri se dà najbolje s tem označiti, da gre pred vsem na zunanost. Vsak kupec hoče dandanes če je le mogoče, dobiti potrebni mu izdelek takoj, in zlasti mu je po volji, če se mu da na izbero velika množina dotičnega izdelka. Pripoznano dejstvo je, da je dobivanje potrebnih izdelkov potem naročil pri posamičnem producentu čedalje redkejša, dočim se čedalje bolj množi kupovanje že izgotovljenih in na izber razgobjenih rokodelskih izdelkov. Te časovne razmere zahtevajo, da se morajo tudi rokodelski izdelki prodajati izgotovljeni ne le po naročilu, in vsled tega zahteva tudi profesor na vseučilišču v Lipskem dr. Bücher, da mora rokodelstvo postati najprej sposobno, da svoje izdelke prodaja ne po naročilu, nego v skladiščih.

Ako gre človek po ulicah kakega večjega mesta, spozna lahko, koliko se detail-kupčevalci trudijo, da vpozore občinstvo na svoje blago s kar mogoče sijajnimi izložbami. Ta pojav je jednak v vseh deželah z evropsko kulturo v Evropi, v Ameriki in v Avstraliji, kakor tudi v tistih delih Azije in Afrike, katere so v evropskem smislu civilizirani. S tem je očitno, da to ni morda modni pojav, nego nacionalno-ekonomičen zakon, kateremu se morajo pokoriti vse gospodarske stroke, ako nečejo, da se jih potisne v ozadje. Tistih rokodelcev, kateri zamorejo vzdrževati z blagom bogato založeno in primerno ter ukusno urejeno prodajalno, je jako malo. Velika večina rokodelcev nima v to potrebnih sredstev. Temu nedostatku odpomore skladiška zadruga, katera omogočuje, da zamore tudi mali rokodelc vstopiti v vrsto tistih, v naši dobi navadno jako lepih cvetočih podjetij, ki se imenujejo velika skladišča. Druzega pota menda ni, da bi mogel rokodelc postati sposoben za vzdrževanje svojega skladišča, nego je pot zadružne organizacije.

V prodajalnah, katere so last teh skladiških zadrug, se prodaja seveda samo blago, katero so izdelali posamezni člani. Ta način prodajanja ima za rokodelca že to dobroto, da vedno ve, kakšen ukus ima občinstvo, kar je jako važno, ker se ukus hitro preminja. To nepre-

stano opazovanje vladajočega ukusa obudi tudi željo, občinstvu kaj novega ponuditi in s tem na njegov ukus uplivati. Na ta način se iz rokodelca razvije in vzgoji podjetnik, ki zna kupčevati, kakor znata fabrikant in veletrgovinjak, ki stojita danes gospodarskemu življenju na čelu. Ako skladiška zadruga v svojih prodajalnicah tudi naročila sprejema, katera potem zadružnike razdeli v izvršitev, in ako še napravi skupno delavnico za razne poprave, potem se je v bistvu že približala produktivni zadrugi.

Nadalje ovira, da se skladiška nakupovalna in produktivna zadruga ne širi kakor bi bilo želeto v interesu rokodelstva, je nedostajanje trgovinske izomike. Te pa je dandanes treba vsakemu človeku, k večjemu da izhajata brez nje duhovnik in mali kmetovalec, sicer nihče. A kako malo trgovske izomike, trgovskega smisla imajo naši rokodelci, to je uprav neverjetno. Navadno jim je trgovsko knjigovodstvo, trgovsko računanje prav tako ptuje, kakor trgovska kalkulacija. Posledica tega pa je, posamezen rokodelc navadno le ne more prav naprej priti, in da tudi razne zadruge močno hirajo, ker jim nedostaja trgovinskega vodstva, katerega neobhodno potrebujejo. Oziroma so samo kreditne zadruge, ki potrebujejo sicer trgovinskega vodstva, a ne tako strokovnega, kakor druge zadruge, ter je njih vodstvo le bolj mehaničnim in se lahko pripusti komurkoli, da je le pošten in da zna knjigovodstvo. To je vzrok, da so se kreditne zadruge hitro razširile in razvile, in za to je pri ustanovitvi drugih zadrug treba pred vsem gledati na dobro vodstvo. V obče pa je jedna prvih potreb, da se pospeši trgovska izomika rokodelcev sploh, ker je od nje v veliki meri odvisno ne le uspevanje posameznega rokodelca, nego sploh vsega rokodelskega stanu.

Izgoja obrtniških vajencev.

Današnji materialistični svet peča se najrajše s praktičnimi vprašanji. Za stvari, katere ne donšajo očitnega dobička, se nahaja le redko kje navdušenje. K tacim po naših nazorih bolj idealnim vprašanjem prištevamo tudi izgojo naših vajencev, za katere se obrtniki sami čedalje manj brigajo. Olkar rabimo stroje pri obrtnijah, postali so vajenci pri nekaterih obrtnijah nekaka potrebna sitnost, da, v večjih delavnicah na pr. pri krojačih v velicah mestih vajenca niti ne najdemo. Služabnik, najet za razna opravila in pošiljatve, opravlja prejšnji posel obrtniškega vajenca, in le manjši obrtniki se pečajo še z izgojo pomočniškega naraščaja.

Uzrok temu je nekoliko upeljava strojev, s katerimi se veliki del enoličnega in mehničnega dela opravi, za kojega je bil vajenec najhitreje izurjen. Deloma pa je temu uzrok tudi prejšnja, odpravljena obrtna prostost, po koji je bil vajenec „prosti gospod“, kateri je pri svojem mojstru ostal le, dokler se mu je ljubilo. Če se tacemu ni zdelo dalje se učiti in je že par mojstrov poskusil, ne da bi pravega našel, je šel, ter postal mojster. In tacih „mojstrov“ ni malo število.